

ԾԻԱԾԱԾ

Ամէն շաբաթ օր կը հրատարակուի :
Տարեկանն է 30 զրոյ , վեցամսեայն
15 զրոյ . կանխիկ : Հատը 30 փր :
Առեւտրական ծանուցումները ձրի
են :

ԼՐԱԳԻՐ

Գուրու երթարկներուն ծախքը
բաժանորդաց վրայ է :
Լրագրիս վերաբերեալ որեւէ գրուած
պէտք է զրկուիլ առ Տնօրէնն ի Կ. Պօլիս , Եւսմա արժը
ճամբը Խանի վերի Յարկը , Թիւ 9 :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հօր Թախանձական հրաւիրակին վրայ անցեալ Ուրբաթ օր Երեսփոխանական Ժողովը մեծազոյն մասամբ Ղալաթիայ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցին դուժարուեցաւ : 60 Երեսփոխան Լեֆէնտիններու ներկայութեամբ առեան բացուելով , նախ Սոյ և Եղթամարայ ապօրինաւորութեամբ ընտրուած և օծուած երկու Կաթողիկոսաց վրայ վեճաբանութիւններ կ'ան , վերջը որոշուեցաւ որ Եղթը անոնք կաթողիկոս չճանչնան , և նոր օրինաւոր կաթողիկոսաց ընտրութեան փութալ պէտք է :

Ուստի Ընդհանուր Ժողովը հետեւեալ եկեղեցական և աշխարհական Ընձերէ խառն Մասնա-Ժողովը կազմեց , որոնք են .

- Գեր . Երեստակէս Եպիսկոպոս
- „ Յովհաննէս Եպիսկոպոս Կապուտիկեան
- „ Յովհաննէս Ս. արքայապետ Աթլեան
- „ Խորեն Ս. արքայապետ Բալթայեան
- Սեմ . Ստեփան Պէյ Եղթեան
- „ Բարունակ Պէյ Ֆէրուհ
- „ Սիրաիշ Եղա Եղթեան
- „ Կարապետ Եղա Ս. Եկեղեցեան

Եւ այս խառն Մասնաժողովոյն յանձնեց որ անյապաղ ճրագիր մը պատրաստեն Սոյ և Եղթամարայ նոր ընտրուելու Կաթողիկոսաց եղանակին , այս աթոռոց Երարատեան Մայր աթոռոյն և Կ. Պօլսոյ Եղթ . Պատրիարքարանին հետ ունենալու յարաբերութեանց և Վ. Ս. Ս. Կաթողիկոսէն սպասուած բարեկարգութեանց վրայ , ու Եղթային Ընդհանուր Ժողովոյն ներկայացնեն :

Ընդհանուր Ժողովը այսպէս վերջանալէն ետեւ Ետեւապետ Սեմ . Բարունակ Պէյը տեղեկացոյց թէ Ս. Պատրիարք Հօր որոշումը ինքն Երեսփոխանական Ժողովոյն , և Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն ալ Ս. Պատրիարքին կողմէն Ռուսաց Կառավարութեան Վ. Ս. Ս. Կաթողիկոսին հրաւիրակի ղրկուած Ջինովիէվ զօրապետին այցելութեան դպցեր են . և Տաճկաստանի առ Օղոստափառ Կայսրն ամենայն Ռուսաց Հայոց շնորհակալութիւնը յայտնեն Եղթիս մեծազոյն մասին ձայնը յարգելու և ընտրած Կաթողիկոսը հաստատելու բարեհաճութեանը համար , և թէ Սեմ . Ջօրապետը սիրալիր ընդունելութեամբ Եղթիս Վ. Ս. Կայսրն ուղղած շնորհակալութիւնը խոստացեր է անյապաղ հաղորդել Կովկասեան գաւառաց փոխարքայ Սեմ . Գրիգին :

ՅՈՒՐԻ ՓՐԱԳԻ ՀԻՆՆԵՐԱՆՈՒՄԻ ՏԵԿՆԵԳԻՐԸ

ՓԵՏՐԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱՆ

Եյս ամիս Հիւանդանոցի բոլոր պատասխարեւոյ թիւը մինչ 399 եղաւ : 40 պաշտօնեայք և սպասաւորք . 55 պառկած հիւանդք . 48 խելագարք և անառակք . 56 ճեղք . 76 կանայք , 116

մանկուհիք : Եյս ամիս դարմանուած հիւանդներուն թիւը՝ պառկած թէ ոտքի վրայ՝ 95 ի չափ էր : Սեռականներուն թիւը 8 . Յովհաննէս Կիկոզոս Խարբերդցի . Յովսէփ Փարունակ Զըմէկեղացի . Մահաբէր Դաւիթ Վանցի . Գրիգոր Ստեփան Սամաթիացի . Մահաբէր Պօղոս Կիկոզոս . Յարութիւն Կոստանդ Սեփաստացի . Յովսէփ Եռաքել Եկեղեցի . և ճեր կին մը որոնց երկուքը հոգեւորութեան հասած հիւանդանոց բերուեցան :

Եյս ամիս բժշկուածներուն թիւն է 40 . որոնց 16ը պառկած հիւանդներ , 24ը ոտքի վրայ : Եյս և ալ հիւանդութիւններէն զատ 12 քէլ տղայք բժշկուեցան : Գուրսէն 18 նոր հիւանդ ընդունուեցան . որոնց մեծ մասը արդէն բժշկուած արձակուեցան : Վաղանցայի պատճառաւ տղոց թիւը քիչցած է :

Կ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

— Փետրվար 23 Հինգշաբթի Մանգուսէի 282 թուոյն յուսելուած մը տեսնուեցաւ Կերէս Գ. Զաւարէն Կաթողիկոսին Կիկոզոս տորադրութեամբ , որ փետրվար 12 Ուրբաթ օրը դուժարուած Երեսփոխանական Ժողովոյն մատուցուած խնդրադրոյն ճիշդ օրինակն է եղեր : Գրուածքին մէջ կը տեսնուի որ ապրիլ Կաթողիկոսը ինքզինք արդարացեալ կը ջանայ , երես առ երես դատուել կը խնդրէ . . . Սակայն ինչպէս վերն բոխք յոյս չերեար ուղածները դործադրուելուն . վասն զի Մասնաժողովը նոր ընտրութեանց հրահանգ առած է արդէն Ընդհանուր Ժողովին : Կը մնայ իրեն որ յուսելուածին մէջ յայտնած հրաժարականին համեմատ ուր որ ըլլայ ճեր հասակին քիչ մ'օրերը անցնելու հոգ տանի : Եյսբանակալ աւագաններուն ջոյն յուզուած առ տներ դանդաղողին բժշկութիւնը Սեմալոյն Հրաշարծութեան կարօտ է . . .

— Ենցեալ Երեքշաբթի օր ջալալեանց Գեր . Տ. Սարգիս Երեքեպիսկոպոս և Վ. սեմ . Ջինովիէվ զօրապետը Բ. Գրան նախարարաց այցելութեան զնային :

— Եյն երկու Ռուսաց Վ. սեմ . Գեապանք ի պատիւ Վ. Ս. Ս. Կաթողիկոսին կոչուած մը տուաւ , որուն հրաւիրուեցան Եմ . Ս. Պատրիարք Հայրը , Եղթ . Ընդհանուր և Խառն Ժողովոց Ետեւապետը և աղբային երեկոյններէն տասնի չափ անձինք :

— Եյնպէս Երբաթ օրն ալ Պարսից Վ. սեմ . Գեապանք :

— Երբաթ երկու ալ Մուրատեան Ս. Մաղաք Եղթային տունը հրաւիրուել է :

— Մայրաքաղաքիս Ռուսացի զինաւոր Հայ վաճառականք ալ Կերակի ցերեկ կոչուած մը տուն Վ. Ս. Ս. Կաթողիկոսին Բերա իւր բնակած հոսիակալ տունը , ուր հրաւիրեցան Ս. Պատրիարք Հայրն ու Ռուսաց Վ. սեմ . Գեապանք և ուրիշ երեկոյն անձինք : Բայց Ռուսաց Վ. սեմ . Գեապանք

անձնական տկարութեան պատճառաւ ներկայ չէ կրցեր գտնուիլ :

— Վ. Ս. Ս. Կաթողիկոսն երկու հազար զուրուշ շնորհէր է Եղթ . Հիւանդանոցին , որ այն տեղ պատասպարուած խոջակաց Կերակի օր առատ հացիկերով մ'ընէ Հոգաբարձութիւնը :

— Ս. Կաթողիկոսը Կերակի երկու օր Եղթ . Կերակուեցան Սեմ . Յակոբ Լեֆէնտին տունը հրաւիրեալ էր , և կերակրէ ետեւ ալ Մաքսուտեան Եղաններուն տունը զնալով , զիշերն ու հետեւալ օրը հոն անցուցեր է :

— Ընցեալ Վ. սեմ . Գեապանք Վ. Ս. Ս. Կաթողիկոսին այցելութիւն բերէ է երեքշաբթի օր :

— Երեքշաբթի օր Վ. Ս. Ս. Կաթողիկոս (Պոստափառ Խնքնակալին ներկայանալու և Ե. կարգի Սեմիտի չքանչան ընդունելու պատիւն ունեցեր է :

— Ենցեալ Կերակի յետ աւարտման եկեղեցւոյ Պէշիկթաշի նորահառոյց Մաքրուհեան երկսեռ վարժարանին մէջ եկեղեցական դասը պարտաւարաւ աղօթքները կատարեն , և ինչպէս որ նորընտիր Տեսչութիւնը շաբթու մէջ յայտարարութիւն մը տարածելով զիւղացւոց խմացուցեր էր , վարժարանը բացուել է :

Կորաչէն հոյակապ վարժարանին տեսչութեանը յանձնառու եղող Սեմ . Ընձերք որոնց անունները ստորագրեալ տեսանք յայտարարութեան մէջ , ուսումնասիրութեամբ և հաստատամտութեամբ արդէն ծանօթ ըլլալով ազգին և մեզ , քաջայոյս եմք որ իրենց յօժար կամքը յանձն առած այս մեծ և ամենակարեւոր գործը ազգասիրական անցնելու յոյսով ուստի իրենց համեմատ կատարելով , հանրաճանօթ անձնութիւններուն նոր առհաւատակայ մ'ալ , նախանձեղ օրինակ մ'ալ պիտի ընծայեն հայրենակցաց ի մասնաւորի և Եղթիս՝ առ հասարակ որոնց հրապարակաւ շնորհակալութեանց ու բարեմաղթութեանց թարգման ըլլալու պատիւն ունի Ծիածան :

- Եհաւաթի Սեմ , Տեսչաց անունները .
- Սեմ . Երեքեպի Եղա Խօրասանձեան
 - „ Գրիգոր Եղա Մակաղեան
 - „ Ջինով Եղա Սեմալեթեան Բէսամ
 - „ Սիրայիկ Եղա Յակովբեան
 - „ Յովհաննէս Եղա Կիկոզեան
 - „ Տիգրան Եղա Գարակէօզեան

Եյս տղերք գրեւէն ետեւ Ետեւապետ Երեքեպի Սեմ . Ենդրանիկ Պէյի ստորագրութեամբ յորդողական յայտարարութիւն մ'ալ տեսանք , վատահոգութեամբ կրօնք թէ վերջիշեալ ինքնայորդոր Ընձերք հաստատափառ և ուստի իրենց կարեւորութիւնը ճանաչող մարդիկ են , նոյն հաստատամտութիւնն ու սէրը կը մաղթենք ուրիշ ուստի ալ , թաղ . Խորհրդոյ Սեմ . Ենդրանց ալ , որպէս զի այդ գործոց բաժանման իրերութեան դուրիշ միջոցը դժհացուցիչ և արդիւնաւոր վախճանաւ յարաւսե պատկառի :

— Յաւօր սրտի կիմանքն որ Իսկիւտարու Ս. Խաչ թաղին երկեսն վարժարանին Հոգարար- ձուլիւնը՝ հրաժարելու է իւր պաշտօնէն :

Այս ցաւը, այնքան զգալի է մեզ, որքան անցեալ տարիներու բազմաթիւ յիշեալ վարժարանին միամտայ ընթացքը, խիստ գոհացու- ցիչ և յառաջդէմ վիճակի մը մէջ գտնուելը՝ գո- վարանութեամբ լսած և ուրախացած էինք :

Սէլամը թաղին Սեմ. բնակաց մեծ մասին հետ՝ կը խնդրէր յիշեալ փութացան և Աղապետ Հոգարարձուլիւնն որ թաղական խորհրդոյն կող- մէն գեւ շնորհունուած հրաժարականը՝ ետ առնե- լով, իւր սկսած դործը երեսի վրայ չթողու և շա- րունակէ իւր պաշտօնը, որով քիչ ատենուան մէջ կարող պիտի ըլլայ ինչպէս որ համոզուած ենք Ս. Խաչ վարժարանը առաջին կարգի դպրոցաց առ- փնձանը հասցնելու :

— Մայրաքաղաքիս Կարնեցի, Ս. անեցի և Ս. անեցի աղապետը երեսից անուր Սրբոյ Ս. ար- դանանց տօնի օրը խնդրուած ըլլալով Ս. Պատ- րիարք Հօրէն, որ Գեոր. Ս. կրտսիչ Ս. արդապետ Խորեման Մայր Եկեղեցւոյ մէջ յատուկ Ս. Պա- տարազ մատուցանէ, հրաման տուելու և խնդրեցին կատարուելու է, սակայն քարոզ խօսելու հրաման չարուելուն և եկեղեցին ըստ պատշաճի լուսաւոր- ուած չըլլալուն համար վշտանալով, բողոքադիր մը մատուցելու են վերոյիշեալ Աղապետին :

— Մտապաղարէն երկու նամակներ ընդունած եմք, որոնց մէջ տեղւոյն վարժարանաց անկարգ ընթացքը, թաղ. Խորհրդոյն անհոգութիւնը ման- րամանաբար նկարագրուած են : Իրաւ. կը ցաւեմք արտանց որ այդպիսի բաղմնացայ և առեւտրական դիւզաբաղաբի մը մէջ, ուր ժամանակաւ մասնա- տուր ուսումնասէր Լեւոն մի գիտեմ իւր զաւակաց համար Ս. Պատրիարք յատուկ վարժապետ տանող, այսպիսի տխուր դէպքեր կը պատահին, և գեւ անհոգութեամբ անդարման կը մնան, սակայն այս անգամ սյուշաթի միայն զրեւէ ետեւ թախանձանօք կաղաչենք թէ թաղ. Խորհրդոյն և թէ տեղացի Աղապետը, որ միայն սիրով պատմեաւ՝ զայ- թախանձանօք ընթացքը որ և իցէ կերպի լաւի փոխելու ջանադիր գտնուին, որպէս զի թէ նա- մակադիր անձը և թէ մենք Հարկադրեմք Աղապետ պատիւ չեկող նիւթովը լրագրել էլքեր լեցնելու :

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՆԴԱՆՈՒԹԵԱՆ ԹԵՂԵՐԵՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

(Հարուստի-Բեւ. Գե. Բե. 21)

11. Բնկերութիւնը ուր որ իւր Բնկերութիւն չձանցողի ու չպաշտպանուիր, հոն իւր Բնկերու-

թեան պատասխանատու չլինար ըլլալ : Բնկերու- թիւնը ատեն մը կամ պարագայի մը մէջ Բնկե- րութիւն սեպուիլ, ուրիշ ատեն ուրիշ պարագայի մէջ Բնկերութիւն չսեպուիլ չուզեր, որով չիտ- թութիւն կըլլէ ինչ ընկերք չլինալով : Աւտոի ամէն անկարգութիւն ընող ինքը անձամբ պատաս- խանատու է և մեղադրելի է իր ըրած անկարգու- թեանը համար թէ Բնկերութեան առջին թէ ու- ըրից առջեւ՝ որու որ ակն է :

12. Միջնեւ Բնկերութեան նպատակը պարզ մարդասիրական ծառայութիւն մի է ամենեցուն ըն- դունելի, գործողութիւնները յայտնի, և միշտ պատրաստ է իր շարժմանը համար պատասխան տա- լու հրապարակաւ, ուստի ով որ Բնկերութիւնը առանց խօսեցնելու, առանց մտիկ ընելու, կամ դադարի՝ այլապէս մեկնութիւններ տայ անոր շարժ- մանը, և ով որ այսպիսի մեկնութեանց անսայ և հաւատայ, Բնկերութիւնը հիմուկը կը բողոքէ ասոր դէմ իւր իր մարդասիրական նպատակներուն յայտնի ընդգրկմովիւն :

13. Ի գիւղուածի որ Բնկերութիւնը՝ անկարգ և անկանոն կերպով ցրուի առանց անօրինակութիւն իր ինքնը, մինչև հինգ անգամ ալ չունենայ անոր դրամին, ընկերք և դիւրեւորուն պաշտպան կեցող, Լուսաւորչական աղապետ Պատրիարքարանը իրա- ւունք ունենայ Բնկերութեան դրամը, դիւրեւոր և բոլոր գոյքը զրաւելու և ընդհանուրի պիտոյքի գործածելու իւր տէր. բայց ի՞նչ մէկ անգամ մը մնայ, անոր պարտքը պիտի ըլլայ եղելութիւնը լրա- գրաց միջոցաւ հրատարակել :

ԿԱՆՈՆ-Բ ՅԱՆԶՆԱԺՈՂՈՎԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

1. Հանձնաժողովոյն որոշումներն ու գործերը համառօտաբար պիտի արձանագրուին երկու նման տետրերու մէջ, որոնց մէկը իր որոշած մէկ Բն- թեցարանը բաց պիտի մնայ, և միւսը իր քով :

2. Հանձնաժողովոյն անդամները՝ որչափ որ կարելի է Բնկերութեան անդամներուն հետ յա- ճախակի տեսնուելով անոնց գործակցութիւնը պիտի խնդրեն և խրախուսեն :

3. Ի՞նչ Բնկերութեան անդամներէն մէկը երկու ամիս նիստերու չգտնուի, հրաժարեալ պի- տի սեպուի. միւսները Բնկերութեան անդամներուն մէջէն ուրիշ մը պիտի ընտրեն՝ մինչև Բնկերու- թեան Բնդհանուր Ժողովի ատեն հետեւին գոր- ծելու. իսկ ի՞նչ մեծադոյն մասը նիստերը բարձ ի թող ընեն ամիս մը, մնացածը Բնդհանուր Ժողով մը պիտի կանգնէ անոնց տեղ նորէն ընտրելու :

4. Ի՞նչ վարձով աշխատող մը հարկաւորի Հանձնաժողովը Բնկերութեան անգամ՝ չեղող դուրսէն մէկը պիտի վարձէ :

Երբ փութաւ, վերադառնալ քանի մը անգամ որքե- ռուն շրջապատուած, դէմքը երբեմն ստուերի մէջ, երբեմն ալ մեծին շարժմանը սեպուի եղելներուն գաղաթէն ինչ արեւակաւ վերջին վարդապետ ցոլացմանն լուսաւ- րած ու փայլած : Իսկ եւ նաւակին յատուկ տարածուած ուսականներու կայտի մը վրայ տարածուած էի, սիրտս լըց- ուած, բերանս լուս. աչքս իր աչքուն վրայ, խօսելու ինչ հարկ, երբոր արեւակը, դիւրեւոր, լեռները, օդը, ջրե- ըր, թիւակները, նաւակին հեշտաբար շարժմանը, միջնեւ- լով ետեւումս եկող նաւահեշտին թեթեւիկ փոփոխները, մեր նայուածքը, մեր լուսութիւնը, մեր շնչառութիւնը, մեր իրարու միացեալ հոգիները այսպիսի աստուածայնապէս կը խօսէին : Կը վախէինք մանաւանդ բնագոյմամբ որ չըլլայ թէ ձայնի կամ խօսքի թէ ի՞նչ չունի մը այսօրինակ լուս- թեան գնացումներին անհամաձայն դայ : Կը կարծէինք թէ կապուտակ թէն երկնից կապուտ հօրեղանին կը բտուէինք, առանց տեսնելու թէ ետեւումս ձգած և թէ մտնելու ափուներնիս :

Կոնցի որ աւելի զօրաւոր և երկար շնչառութիւն մը դանդաղ կերպիւ շարժւելէն ելաւ, դիտես թէ անտեսու- նելի բեռն մը տակ ճնշուած կուրծքը մէկ շնչով երկար կեանքի մը բոլոր շունչը դուրս տալ ուղեց : Վերադառնալ, տխուր ձայնիւ հարցուց իրեն. «Ի՞նչ ունիս, նկրու- թիւն մի կըզգաս»։ — Ոչ, պատասխանեց ինձ, նկրութիւն չունիմ, այլ մտածմունք մը։ — Ի՞նչ բանի վրայ այդպիսի ետեւով կը մտածէ, ըսի իրեն։ — Կը մտածեմ, ըսաւ, որ եթէ Լուսաւորչական քաղաքական բնութիւնը ան- շարժ կեցնէր, թէ որ արեւակը այսպէս մնար իր տխու- րակէր կիսով չափ այս եղելներուն ետին զոգած, որոնք կարծես թէ երկնից աչքուն յօնքներն են. թէ որ այս լոյսն ու ստուերը միջնորդութիւն մէջ այսպէս խառն ու ա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«Տեղական լրագրաց մէկ մասը՝ Երեւելի մէջ լրագրութեան պարտու պատշաճ ոգին չձանգելով, ջերմեռանդ՝ գործիք մ'եղած է ծայրայեղ կուսակ- ցութեանց և երկրին ընդհանուր շահերուն էապէս հակառակ միտմանը : Հաւտ անգամ կիրքն այն աստիճան յառաջ կը մղէ զինքը, որ մինչև իսկ Տեղութեան հիմանը դէմ յարձակելու կը համար- ձակի, և փոխանակ իր ապրած և յաջողութեամբ զարգացած երկրին անկողնակալ պաշտպանու- թեանն ինքզինքը նուիրելու, նոյն երկրին թշնամեաց գործիք ըլլալ, աւելիչ դադափարներու տխրեան կը հանդիսանայ և անուն չունեցող ստութիւններ տարածելու կաշխատի :

«Այսպիսի Կուսակցութիւնը որչափ փա- փաքող ալ ըլլայ ամենամեծ ընդարձակութիւն չը- նորհելու Օսմանեան լրագրաց, մտածելով այն յառաջդիմութիւնները որոց նպատակը կոչուած է արդարաւոր՝ և լուսաւորեալ մամուլը, և այն փրկաւետ աղգեցութիւնը զոր կրնայ ունենալ մին- չև իսկ իշխանութեան վրայ, իր ամենէն անհրաժեշտ պարտականութեան դէմ մեղանշած ըլլալ կէթ թող ալ որ լրագրիները թշնամի կամ անհանձար անձանց ձեռքը՝ մտքերու հաշտութեան և շահու- թեան արդիւնք մը գտնան, կամ խռովութիւն արծարծելու և ժողովրդեան այլ և այլ կարգերուն մէջ հակառակութիւն գրգռելու միջոց մ'ըլլան :

«Այս միտումներն առաւել այս միջոցիս ցա- ւալի են, ուր Կայսերական Կառավարութիւնն իր համայն ժողովրդոց վիճակը բարեօրէնելու և Տեղու- թեան բարեբաւարութիւնը զարգացնելու ամենէն յարմարագոյն միջոցներուն գործադրութեանը կը նուիրէ իր բոլոր ջանքը :

«Հասարակաց բարեկարգութեան վերաբերեալ այս նկատմանց պաճառաւ, Բ. Գուրու իրաւունք կը պահէ իրեն, ամեն անգամ որ երկրին ընդհա- նուր շահը պահանջէ, վարչական ճանրով և հաս- տատեալ լրագրական օրէնքէն անկախ կերպով պատժելու այն լրագրիները որ մեղանշին վերոյի- շեալ սկզբանց դէմ, որոց պահպանութիւնն աղ- զային մամուլ մ'եղական պայմանն է :

«Այս վարչական գաղափարութեան գործադրու- թիւնը պարզապէս առժամանակեայ ըլլալով, հար- կեցուցիչ պատճառներուն հետ մէկ տեղ պիտի գաղթի :

«Վարդապետ տեղեկութեան հետաքրքիր ան- ձանց արդէն ծանօթ է որ Բրուսիոյ կարճատեւ սակայն արիւնահեղ և նշանաւոր պատերազմուն բոլոր Եւրոպիոյ մէջ մտատանջ յուզմունք մ'ե-

նորդելի, այս լինք մի և նոյն հեղուկ վիճակին մէջ, այս օդը մի և նոյն գաղափարութեան մէջ կենային, այս երկու ա- փոքն յաւիտեան մեր նաւակէն մի և նոյն հեռաւորու- թիւնն ունենային, բուն այս եթերային լոյսը ձեռնա- տին վրայ, բուն իսկ այդ գործովից նայուածքը իմ դի- մացս վրայ, այն իսկ ուրախական վայելքը իմ սրտիս մէջ պայտէս մնային, այն ատեն միայն կը հասկնային ինչ որ կարգէրու և երեւակայեալ ոսկեւիս ի վեր չէի հասկնէր : — Ի՞նչ էր արդեօք այն, հարցի իրեն սրտի անձկութեամբ : — Գալիտեանականութիւն՝ մէկ վայրկեան մէջ, անփախճա- նութիւն՝ մէկ զգացման մէջ, աղաղակեց, նաւուն եղե- րացը վրայ կէս մը գլորելով, որպէս թէ ջրոյն մէջ նայելու և լուսաւորութեան շփոթութեանն զին խնայելու մտք : Գոյնանակ սրտիս մէջ լցուն սղջախոհ և անպատմելի սի- րոյն գծադրաբար շրջանցս վրայ պատահած գեղեցիկ սի- րահարաց սեպական կերպիւ պատասխանելու կոշտու- թիւնն ունեցայ : Բաւժ խօսքիս իմաստը սա էր թէ այս- պիտի երջանկութիւն մը ինձ բաւական չլիար ըլլար, թէ որ ուրիշ մեծ երջանկութեան մը խոստմունք և առաջին ճարակի չտրուէր : Ի՞նչ հասկացա խօսքս, աւելի ինձ քան թէ իրեն համար ամաւեց : Իտին դարձաւ, չարաչար գոր- ծածուած պարկեշտութեան մը նշմարանք երեւոյ տպաւոր- ուած, և գործովական բաց միջնեւ այն ատեն գեւ իր բեր- նէն չտեսած որտի թափանցող և մեծաշուք ձայնիւ մ' ինձ ըսաւ. «Եթէ դէշութիւնն ըրիր, ինձ. աւելի ինձ մօտ եկուր ու մտիկ ըրէր : Զգիտեմ թէ իմ ձեռք համար զգա- ցածը և ձեռ ինձ համար զգալ երեցածը աշխարհային խեղճ ու շփոթ լեզուաւ սեր բուսածն է, որուն մէջ մի և նոյն բաւերը կը գործածուին մարդոց շարժման եղծ ձայնին անմասն բաները բացատրելու. թէպէտ ես չեմ ուզեր ատի գիտեալ, դուն ալ, ո՛հ, կերպունցեմ գեղե-

բեան ելաւ, և մինչև ցարդ կը տեսէ : Ահապէս
տաց շատերուն մանաւանդ թէ առաջնութեան
բարձն իրենց սեպհական համարողներուն արտա-
քոյ կարգի նախանձընդէմ գինուորութեան մեծա-
մեծ ծախուց ահալին դուռ մը բացաւ :

Փիլիսոփայ Բրուսիան յաջողեցաւ իր մտա-
ւոր քաղաքականութիւնէն զատ նիւթական զօրու-
թեամբ ալ աչքի զարնել, և երկու կերպիւս ալ մեծ-
նալ : Արդման բաղդորոշ տապալեցին մէջ առա-
ջին կարգի Պետութիւն մը, ընդարձակ դաշնակ-
ցութեան գլուխ մը տկարացաւ խոնարհեցաւ, զիսց
առնց պատճառը, և հարկադրեցաւ գործածած
քաղաքականութեան ընթացքը փոխել, մէկ խօսքով
իր լայնածաւալ Տէրութիւնը միութեան կապովը
ուր տեղ է առնէ զօրութիւն, ամբայնէլ : Ինչպէս
կը տեսնենք այսօր Հունդարացւոց արուած առանձ-
նաշնորհութեամբը :

Հունդարիա շատ ժամանակէ ի վեր բաղձա-
ցածը գրեթէ հրաշիւք դանելով, այլ յայլմէ եղած
չափազանց կը զովոյն, առթիւ սպասող մը բնական
եղած զեղծման ալ միտում կը ցնէն : Երկուսն
փառք անաչառ խրատաւորաց, փառք նաեւ ուշա-
գիր անասողաց, որով կըրբերն չափաւորաւ կը
մնան, և աշխարհային երջանկութեան որ չափա-
ւորութեան մէջ կը կայանայ, անգործ վայելքը կա-
պահուի :

— Լեւոնեալը Վուրիէ տ'Օրիանի մէջ տես-
նելով, մեր ընթերցողաց հաղորդել պատշաճ դա-
տեցինք :

“Հունդարիոյ Բէշթ քաղաքին մէջ Տէրի
կուսակցութիւնը, պատշաճաւորաց ժողովոյն աճ-
սոյս 18 ի նիստին նախընթաց օրը, խորհուրդ մը
ըրաւ մէկտեղ, ուր Տէր երկար ձառ մը խօսեցաւ
և խորունկ տպաւորութիւն մ'ընելով, կուսակցուն
Պատգմարդ ընդունուեցաւ : Ահապէս այն ձա-
ռին գլխաւոր պարբերութիւնները :

“Այն մարդիկ որ շատ տարիներ ամենահա-
տատ և փութաշուն գործունէութիւնը ընդարձա-
կելէ չդադրեցան, բազմապատիկ և բազմատեսակ
գիտաբարութեանց դէմ մարտաւար աշխատեցան,
հարկադրեցան անթիւ արդէնքներ ի բաց վանել
որ իրենց բաղձալի նպատակին հասնելու կարող
ըլլալնէն առաջ, անդադար նորէն դէմքնին կել-
նէին :

“Մտաւորեցան թողուլ որ համոզումը հա-
տենայ թէ՛ ըստ Լեւոնուրի կարծեաց, Լեւոնի
չկրնար ապրիլ առանց Հունդարիոյ, նմանապէս
և Հունդարիա չկրնար ապրիլ առանց Լեւոնի :

“Այս երկու երկրին ծակաւորները շատ ա-
մուր կապուած են իրարու հետ, Հունդարիա և

Լեւոնի մէկ տեղ կը կանգնին և մէկ տեղ կը
նան, երկուքն ալ հասարակաց և միացած ճիւղե-
րու կարօտ են այն հարթհասարակութեան հասնելու
զոր Լեւոնի զօրութիւնն ու յարգը կը պահան-
ջեն : Ասիայի միապետական իշխանութեան պահ-
պանութիւնը Լեւոնուրի ալ հարկաւոր է :

“Ի՞նչ որ մեր ուխտերուն նպատակին հասած
ենք, արժան է որ ասոր համար մեր զօրութիւնը
մեծ բան մը համարենք և ամբարտաւան երեկոյն :
Այլ ասոր հակառակ պէտք է բոլոր ճիւղերին
թափենք որ հիմնուի կառուցած շէնքերինս Բա-
բելոնի աշտարակը չգտնուի, այլ վայելուչ և հա-
ճելի բնակարան մը բոլոր անոնց համար զորս թուա-
կանը շատ դարեր ցուցնող վերին տեսութիւնն ու
կապակցութիւնը մի և նոյն յարկի տակ հաւաքելու է :

— Մեծ Ելեան Գրիգոր Իշխանի որ Եր-
տաքին գործոց պաշտօնատան ընդհանուր քա-
տուղարն էր, (տեսայի փոխ, Հիւսպտոս ան-
ուանեցաւ :

— Եւրաթմ երեկոյ Ռահմանիէ շոքնաւոր
Մայրաքաղաքս հասաւ Ասեմ, Կուսար փաշան,
և Ասեմ, Գեորգ Պէյին Բերայի բնակարանը
գնաց : Արտուի թէ՛ Կ. Ս. Սեմուէլիւնը Կերակի օր
Վեաթիկ Պէյին հետ միջ տեղ Բարձր, Գիւստ
փաշային դացեր է, Երկուշաբթի օր ալ Բ. Գիւ-
ստ տեսեր են զինքը :

— Մուսլիմ Տաճիկին լրագրող ամսուան մը
համար դադրել է, լրագրական օրինաց հակառակ
վարդուրան համար և Ելե Իշխանի ասոր Կուսա-
րիւր Գոնեա քաղաքներ է :

— Այն հաստատուն թէ Կառավարութիւնը լա-
ւերաց վրայ եղած օրինաց մէջ չափաւորութիւններ
մտցնելու օրոշումն ըրեր է : Այս գրկէն ետե
Իշխուլ, գուշակութիւն մ'ալ կրնէ ոչ ի կողմն
այլ ընդհակառակն իւր արամաւորութեանը :

— Երկրի ընկերութեան շոքնաւոր Հանայէն
Մարտի 4 (ըստ նոր տումարի) գրուած հետեւեալ
լուրերը բերած է :

“Վաթիկի գաւառը կատարեալապէս հնազան-
դած է, բնակիչք իրենց զենքերը յանձնել են :
Կայսրական զօրքը գեղերուն մէջ լաւ ընդունե-
լութիւն դտեր է :

Վաթիկ — Բիւրճէսի յառաջամարտէն ետե
հրացան մ'անգամ չէ պարսուր :

Ռաշիմիոյ ու Վանտիա գաւառաց Մայրա-
քաղաքս պատրաստեալ Երեւանի յանձնաժողովին
հետ խորհրդակցելու ընտրուած անձինք Հանեա
կերն են, ու մօտ օրեր կողջոյն ուրիշ տեղերն
ընտրուած իրենց ընկերներուն հետ Կ. Պոլսի պի-
տի գան :

— Կաթէթ տիւ Լ. լուսն լրագրին մէջ հետեւեալ
լուրը հրատարակուած է. թէ ամէն Ա. Կիւլայէթնե-
րու Կառավարիչներուն քով մէյմէկ Վերսալեայ
Մուշիկն պիտի գրուի և ամէն մարդ նախ ասոնց
պիտի գիտնէ իր գործոց համար, որպէս զի Վերսա-
տոնից շահուն ուշադրութիւն ըլլայ :

— Լազար Ումուրիյէնը ժողովելով փո-
խարէն առանց շահուածքներ տրուելու և տարուե-
տարի հարկերն հինգը հատուցուելու լուրը ան-
տեղի կը հրատարակէ վերոյիշեալ լրագրող, ստոյգ
աղբիւրներէ տեղեկութիւն առնելով :

— Կ. Պոլսոյ մէջ տարածուած Միսիկան դա-
ւառաց գէշ լուրերը հետզհետէ սուտ և կամ չա-
փազանցօրէն ցանցնուած խօսքեր ըլլալը կը հաս-
տատուին Ինչպէս որ Տրապիզոնի Տաճիկաց Վերսա-
տոնեաները հարգելու լուրը այս օրեր այն կողմէն
եկած նամակներէն ոմանք չեն յիշեր բնաւ, և ոմանք
ալ սուտ կը համեն : Խարբերքի Կառավարչին վրայ
խօսուածներն ալ արժանահաւատ անձանց բաղմա-
թիւ ստորագրութեամբ կը չոն և մեծ գոհունա-
կութիւն կը յայտնեն Ասեմ. Կառավարիչ Իշ-
խան փաշային վրայ :

— Փետրվար 23 Միտիլի կողջոյն մէջ սա-
տիկ երկրաշարժ մը պատահելով քաղաքին գրեթէ
երկու երրորդ մասը կործանել է. երկու օր ետե
փլատակներուն ներքեւն 80 դիակ և հարիւրէն
աւելի ծանր կերպիւ մնառաւ մարդիկ հաներ են :
Արտն թէ ալ աւելի շատ մարդիկ պիտի ըլլան,
սակայն մարդ չհամարձակիր մօտենալու, որով
հետեւ չկործանուած շէնքերն այնպէս խախտած են
որ մօտեցողին վրայ փշելու վտանգ կըսպառնան :

Կործանեալ շէնքերուն մէջ զլաւատներն եւ
հունաց մեծ կիկլոնի և երեք ալ փոքր, զօրա-
նոցը, բերդին պատերուն մէկ մասը, մաքսատունը,
Կառավարչին ապարանքը, հիւպատոսարանները,
շոքնաւորաց գրասենեակները, և շատ ուրիշ շէն-
քեր, միկիլ մ'ալ ի հիմանց :

Այս արկածին լուրը Պաշտօնական հասնելով
Վաղդիկան Հիւսպտոս Կոմիին խնամքն հոն
կեցող Պրոմէթէոս ու Ելեի շոքնաւորները օղ-
նութեան փութացեր են : Կողջոյն Կառավարիչը,
Հիւսպտոսները և ուրիշ պաշտօնատարք առանց
ուսուցիչի վրանի տակ մնացած գտեր են : Ելեի
նաւապետը ունեցած բոլոր պաշարը կարօտելոց
ձգել, ու իր Կ. Պոլսի միկիլներն մինչև վերջին
վայրիկները ձեռնհաս եղած օշնութիւնը մատու-
ցեր է :

Բ. Գիւստ փութով անօրինութիւններ ըրած
է այս դժբաղդաց օգնութիւն հասցնելու համար
Կրակ մ'ալ պատահած կը պատմեն երկրա-

բերէր մի գիտնար զայն, բայց գիտեմ որ ամենէն գերա-
զոյն և ամենակատարեալ երջանկութիւնն է որուն կեն-
դանի եակի մը հողին կրնայ տեղաւորուիլ իրեն նման
եակի մը ձայնէն, աչքէն ու հոգիէն, որմէն ինքը գործի
է և որն որ իրեն պատահելու ատենը կատարեալ կըլլայ :
Այս անասանք երջանկութեան քով, այս անհրաժեշտ խոր-
հրդովը, զգացմանց զգացմանքը, հոգեւոր հոգեւոր փոփոխ
տեղանայք քով, որ այն հոգիները ի մի և անանջառ ետե-
թիւն կը ձուլէ և այնպէս անբաժանելի կընեն, ինչպէս որ
մարը մանող արեւուն և նոր ելնող լուսնոյն ծառապայծա-
րեքը երբ մի և նոյն երկնից վրայ իրարու կը պատահին մի և
նոյն երկրին վրայ խառն բարձրանալու համար, եւ զիս
նուի՝ արդեօք երջանկութեան կոչոյ պատկերն եղող ու-
րիշ երջանկութիւն մը, այնչափ հեռի մեր հոգեւոր ան-
նիւթական և յաւիտենական միութենէն, որչափ որ փո-
շին այս աստղերն և վայրկեանը յաւիտենականութենէն
հեռի են, Ասոր վրայօք բան մը չգիտեմ, գիտնալ ալ չեմ
ուզեր, աւա՜ղ, ամենէն ասոր վրայօք բան չեմ կրնար
գիտնալ, աւելցուց խօսքին արհամարհաւորութեան ձայն,
նիւ, որուն այլարանական նշանակութիւնը եւ առջի բերան
չհասցայ : “Բայց, կրկնեց լեւալ անձամբ, տիրապին ձայնիւ
է գողցեալ ինձ անթիւ երկ անոնցիւ ուղած փառհաւորեամբ,
ի՞նչ պէտք են բառեր, եւ քեզ կը սիրեմ, բոլոր բնու-
թիւնն իմ տեղս պիտի ըսեր այս խօսքը թէ որ եւ չըսէի
կամ մանաւանդ, ներքէ ինձ որ նախ և առաջ ես բարձ-
րաձայն ըսեմ, երկուքս տեղի ալ ըսեմ. Երեք իրար կը
սիրենք : ”

Ահ, ըսէ, մէկ մ'ալ ըսէ, հազար անգամ ալ նորէ
ըսէ, աշխարհիցի խնդիր պէտ ասոր վրայ ելնելով և ոտի
ցրա ներքէ հնչող ու գողցողնէ նաւակին մէջ մեծաքայ
ընթանալով : Այդ խօսքը մէկ տեղ ըսենք, ըսենք Աստու-

ծոյ և մարդկան, ըսենք երկնից և երկրի, ըսենք խաւ և
համր տարերաց, ըսենք այդ խօսքը յաւիտենա և բոլոր
բնութիւնը մեզ հետ այդ խօսքը մշտնջենաւորապէս թող
կրնէ : “Կառավարի տախտակամբ յառաջին վրայ կ'ընթ
առջն. ծովն չընթի, ձեռնամած և երես մարդերոյն ծած-
կուած : “Միտոք հանդարտեցոր, բաւ ինձ մարդ բեր-
նիս վրայ գեղերով, ու առանց խօսքս ընդմիջելու թող որ
քեզի հետ խօսիմ մինչև վերջը : “Եւ այն նոսալ ու լսեցի :
“Ես այդ խօսքը քեզի բնի, կրկնեց, կամ լաւ եւ ես
չըսի քեզի, որտե՞ս աղապակաւ քեզ նորէն ծան-
չելով այդ խօսքը մեծաձայն ըսի. եւ քեզ կը սիրեմ բո-
լոր անկախութեամբ, բոլոր երազովը, բոլոր անհամբ-
րութիւններով այն քան և ութ ամալ ապարիւն կեան-
քիս, որ անոց առանց տեսնելու դիտելով և առանց
պատահելու փնտռելով ինչ որ բուն իսկ կեանքս ինձ երե-
ւան հանած էր այնպիսի զգացմանքով մ'որուն զաղարկը
գուն էրի, Բայց, աւա՜ղ, որ զքեզ շատ ուշ ծանուցի
ու սիրեցի, թէ որ դուն սէր բուսած բանը ուրիշ մարդոց
հասկցածին նման կը հասկնաս, ինչպէս որ քեզ մ'առաջ
ինձ քան սրբապիղծ և անմտալի խօսքովիդ կերեւել թէ
ուրիշներուն նման կը հասկնայիր, եւ պատճառաւ՝ նորէն
կ'ըսեմ քեզի, դարձեալ ինձ մտիկ ըրէ, ու խօսքս լաւ
հասկցիր. եւ քեզ կ'եմ, եւ զիս քեզ կը նուիրեմ, եւ
ինչպէս որ ինձ եմ, անանկ ալ քեզ կ'եմ. եւ այս խօսքը
կրնամ ըսել առանց բան մը յափշտակելու այն հայրա-
գրէն որ զիս միայն իւր աղջիկն համարել ուզեց, Բոլոր
միայն ձերն ըլլալու բնաւ արդէք մը չկայ, և ինձ զայն
միայն կը պահեմ՝ զոր դուն ինձ պահել կը պատուիրես :
Եւրոպիոյ կանանցմէ տարբեր կերպիւ խօսելու վրայ մի
զարմանար. անոնք թուութիւններ կը սիրեն, և ասանկ
սիրուած ըլլալ կը կարեն, յայտնել ուզած մէկ գաղտ-

նիքնին խօստովանած ատեն կը փախն որ աղգած ցանկու-
թիւններն կը կորսնցնեն : Ես անոնց չեմ նմանիր ոչ հայ-
րենեօք, ոչ արաւ և ոչ դատարանութեամբ, եւ իմա-
տաւոր ամուսնոյ մը ձեռք, աղաւաղաւ ընկերութեան մը
մէջ, որոնք իրենց ձեռք հիմը բրած կրօնքին կարծիք-
ներէն ու հրահանգներէն ազատ էին, մեծացած ըլլալով,
չուսիմ ամենին աւելորդապաշտութիւններ, տկարա-
մտութիւններ, խղճահալութիւններ ոչ հասարակ կա-
նանց բաց ճակատը իրենց խղճամտեքն զատ դատաւորի
մ'առջն կը խոնարհեցնեն : Իմ Աստուածս անոնց տղա-
յութեան ատենին Աստուածը չէ : Ես միայն այն անտեսա-
նելի Աստուծոյն կը հաւատամ որ իւր խորհրդական նշանը
բնութեան մէջ, իւր օրէնքը՝ մեր բնագոյնաց մէջ, իւր բա-
րոյականը՝ մեր խելքին մէջ գրեց, Իսկող, զգացումը և
խղճամտեքը իմ միակ աստուածային յայտնութիւններն
են : Այս երեք պատգամաց և ոչ մին զիս ձերն ըլլալէ
կարգիլէ : Հոգիս, այո, բոլորովին զիս քու բաղակցդ մէջ
պիտի ձգեր, թէ որ դուն միայն այս միջոցով երջանկա-
նալու կարող ըլլայիր, Բայց արդեօք քու և իմ երջան-
կութիւնները պիտի միացնէի՞նք այն զաղանցիկ հեշտու-
թեան հետ, յորմէ կամովին զրկուելը հազար անգամ
աւելի զմիջումն կընծոյն, որչափ որ հեշտութեան դո՛ս
ըլլալը զգայութեանց չընծայէր : Արդեօք աւելի չպիտի
հաւատարմը մեր աննիւթական և յուսկական սիրոյն երբ
որ սուրը մտածութեան բարձրագոյն աստիճանը հասած
մնայ մահու և փոխանութեան անմեղական գաւառին
մէջ, քան թէ ուսովական զգացմանց անաղք բնական
խորը ինչէ անարժան հեշտութեանց մէջ պղծուելով և
անպատիւ ըլլալով :

